

dr. Klaudija Šterman Ivančič

Model pojasnjevanja učnega vedenja in uspešnosti z vidika kakovosti medosebnih odnosov

Osrednji prispevek predlaganega doktorskega dela je večplastna analiza, kako mladostnikovo dojetje socialno-čustvene podpore v odnosih vpliva na njegovo izobraževalno pot. Teoretično podlago delu predstavlja bioekološko pojmovanje mladostnikovega socialnega razvoja. S preučevanjem kakovosti medosebnih odnosov s starši, prijatelji in razredniki raziskava ne le zapolnjuje kritično vrzel v obstoječi literaturi, temveč predstavlja tudi niansiran pogled na širše vplive, ki oblikujejo mladostnikove učne izkušnje. Raziskovalka mladostnikovo učno uspešnost in vedenje obravnava z vidika dejavnikov, ki izhajajo z mikrosistemske in mezosistemske ravni socialnega sistema.

Delo vseskozi strogo sledi psihometrični teoriji in kot enega pomembnejših rezultatov ponuja psihometrično preverjen razvoj in validacijo treh za slovenski prostor novih merskih pripomočkov: Vprašalnik zaznane učne opore, Vprašalnik socialnega vrednotenja izobraževanja ter Vprašalnik mreže socialnih odnosov. S slednjimi je raziskovalka inovativno podprla nadaljnje raziskovanje tematike. Predvsem popolnoma nov prevod in prilagoditev Vprašalnika mreže socialnih odnosov v slovenski jezik dodatno potrjujeta doprinos doktorskega dela k razvoju slovenske znanosti.

Inovativnost in prebojna vrednost doktorskega dela pa se nadalje kaže v široki konceptualizaciji medsebojno povezanih mehanizmov izobraževanja mladostnikov s poudarkom na obdobju prehoda.

Uporaba naprednih statističnih tehnik hierarhičnega strukturnega modeliranja odnosov kaže na zavezanost raziskovalke k pridobivanju poglobljenega vpogleda v kompleksnost podatkov kot tudi kompleksnost procesov vzgoje in izobraževanja. S preučevanjem presečnih in vzdolžnih učinkov doktorsko delo namreč ne razkriva le razmerij med različnimi dejavniki, temveč

omogoča tudi vpogled v časovno dinamiko med prehodom v srednješolsko izobraževanje. Pomembna ugotovitev tega dela je ravno pozicioniranje odnosov kot ključnih pri oblikovanju mladostnikovega učnega vedenja. Poleg visoke znanstvene vrednosti in odmevnosti dela, razlikovanje med neprilagojenim in prilagojenim učnim vedenjem skupaj z odkrivanjem posebnih vplivov odnosov z materami in razredniki na to vedenje ponuja uporabna spoznanja za vzgojitelje, oblikovalce politik in starše. Raziskava namreč priznava prevladujočo vlogo socialno-ekonomskega statusa, osebnostnih lastnosti in motivacijske usmerjenosti pri pojasnjevanju učne uspešnosti in vedenja, hkrati pa poudarja ključno vlogo socialno-čustvene podpore v odnosih med učitelji in učenci. To razkritje poudarja pomen spodbujanja podpornih odnosov med učitelji in učenci, zlasti pri učencih, ki kažejo neprilagojene vedenjske vzorce. K verodostojnosti in posplošljivosti ugotovitev iz doktorske disertacije prispeva tudi reprezentativen vzorec, ki ga sestavljajo učenci/dijaki iz različnih srednješolskih programov v Sloveniji. Vključevanje več virov podatkov, vključno s samoporočili, ocenami učiteljev in podatki iz raziskave PISA, kaže na celovit pristop, ki zajema celosten pogled na dejavnike, ki vplivajo na potek raziskave.

Če povzamemo, ta doktorska disertacija predstavlja pomemben prispevek in inovativen preboj tako na področju pedagoške psihologije kot širše na področju vzgoje in izobraževanja. Poglobljeno raziskovanje medosebnih odnosov, inovativni metodološki pristopi in uporabna spoznanja za izobraževalne prakse so razlogi, zaradi katerih predlagamo raziskovalko za priznanje za najboljše doktorsko delo na področju raziskovanja vzgoje in izobraževanja.